

Літаратура і мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ СІАУЗА ПІСЬМЕНІКАУ БССР

№ 17 (1654) | Аўторак, 27 лютага 1962 года. | Цана 4 кап.

КРАІНА ІДЗЕ НАСУСТРАЧ ВЫБАРАМ

Наближаецца дзень выбараў у Вярхоўны Савет СССР. Ва ўсіх кутках нашай неабсяжнай краіны праходзяць сардэчныя сустрэчы выбаршчыкаў з кандыдатамі ў дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР. Даверанія асобы расказваюць біяграфію кандыдатаў у дэпутаты, заклікаюць аддаць свае галасы за лепшых сыноў і дочак народа.

Новы кінатэатр «Дружба», што ў цэнтры сяла Налобіха Алтайскага краю быў павен людзей. Землякі героя-камандаўца Германа Сцяпанавіча Цітова, спрод якіх многія яго сяброў і знаёмыя, прышлі для сустрэчы з ім. Рабочы саўгас «Прамень Кастрычніка» сельскай інтэлігенцыі першым вылучыў каманданута кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР па Барнаўльскай сельскай выбарчай акрузе, першым і сустрэчаюцца з ім. Вось ён пад кіраваннем апландысмантаў з'явіўся на сцэне. Слова бярэ давераная асоба сельскага настаўніка Т. Г. Старцава, якая вучылася разам з Цітовым. Яна расказвае біяграфію каманданута, усхваляючы гаворыць пра яго подвиг і заклікае выбаршчыкаў аддаць свае галасы за дастойнага сына партыі Германа Сцяпанавіча Цітова.

Горача сустрэты прысутнымі,

выступіў Герман Сцяпанавіч Цітоў. Ён расказаў аб сваім падарожжы да зорак, падзякаваў выбаршчыкам за высокую давер'е і запэўніў, што аддаць усё сілы, каб апраўдаць яго.

Сардэчна была сустрэча выбаршчыкаў Смаленска са сваім кандыдатам у дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР — першым сакратаром праўлення Саюза кампазітараў СССР Ц. Н. Хрэніковым. Сваёй творчасцю, блізкай і зразумелай народу, кампазітар здабыў сабе любоў і павагу.

Сустрэчы выбаршчыкаў з кандыдатамі ў дэпутаты адбываюцца і ў нашай рэспубліцы. У Кіраўскім раённым ДOME культуры прайшла сустрэча з Героем Савецкага Саюза, Героём Сацыялістычнай Працы старшынёй калгаса «Рассвет» Кіраўскага раёна Кірылам Пракопавічам Арлоўскім. На сходы з ярымі прамовамі выступіў давераная асоба А. Бяляўскі, загадчык жыллагадоўчай фермы калгаса І. Акушэвіч, інжынер Ільозавода А. Васільев і іншыя. Яны выказалі многа добрага пра таленавітага арганізатара калгаснай вытворчасці К. П. Арлоўскага і адначасна выказалі ўпэўненасць у тым, што ён будзе дастойным арганікам народа.

У Вілейскім раённым ДOME культуры працаўнікі паўле прышлі на сустрэчу з кандыдатам у дэпутаты Савета Саюза па Маладзечанскай выбарчай акрузе старшынёй калгаса «Светлы шлях» Уладзімірам Міхайлавічам Калачыкам.

Сход адкрыў старшыня выканкома Вілейскага раёна Савета дэпутатаў працоўных тав. Гарбаценка. Давераная асоба Г. С. Андрэева ахарактарызавала жыццёвы шлях, працоўную дзейнасць кандыдата ў дэпутаты У. М. Калачыка і заклікала ўсіх прысутных у дзень выбараў аднадушна аддаць за яго свае галасы.

Цэльны, задуманы сустрэчы выбаршчыкаў з кандыдатамі ў дэпутаты Савета Саюза Вярхоўнага Савета СССР адбыліся ў клубе Будтэста № 4 г. Мінска. Палаца культуры аршанскіх тэкстыльчыкаў, Віцебскім электратэхнікуме.

Падрыхтоўка да выбараў у Вярхоўны Савет СССР вылікала вялікі палітычны і працоўны ўздым народа. Сустрэчы выбаршчыкаў з кандыдатамі ў дэпутаты выліваюцца ў яркую дэманстрацыю адзінства савецкага народа, яго аднадушсці справе камунізму.

З ЦЕПЛЯНЁЙ І ШЧЫРАСЦЮ

Выбаршчыкі Лідскай выбарчай акругі па выбарах у Вярхоўны Савет СССР з вялікай цеплынёй сустраі сваіх кандыдатаў у дэпутаты выдатнага беларускага паэта Пётруся Усцінавіча Броўку і свідарку калгаса імя Куйбышава Жалудожскага раёна Ліды Пятроўну Тупік. Адбылася шчырая размова, якая надугога запомніцца і выбаршчыкам і кандыдатам у вярхоўны орган Савецкай улады.

Жаданых гасцей вітаў старшыня выбарчай камісіі Р. Фамічоў. Ён даў слова выбаршчыкам. Прысутныя добра ведаюць сваіх кандыдатаў П. Броўку і Л. Тупік, калі не асабіста, дык па добрых справах.

Вось, напрыклад, слова папрасла камсамольца Валя Баравікова. Яна з маленства памятае вершы Пётруся Броўкі, з захапленнем чытае іх і цяпер. Баравікова добра ведае і пра грамадскую дзейнасць паэта. Маладая выбаршчыца знаёма з працоўнымі поспехамі свідаркі Л. Тупік, якая прыкладзе нямяла сіл дзеля таго, каб гаспадарка калгаса была багатая, зможная. В. Баравікова верыць, што будучыя кандыдаты апраўдаць вялікае давер'е, якое аказваюць ім выбаршчыкі.

Хто не чытаў цудоўныя вершы Пётруся Броўкі, прысвячаныя Радзіме, роднай Камуністычнай партыі, — гаворыць брыгадзір трактарнай брыгады калгаса імя Мічурына тав. Райко. — Вершы Броўкі натхняюць на мірную стваральную

працу, вучаць любіць Радзіму, прыносяць асалоду. Тое ж можна сказаць і пра рамана пісьменніка «Калі зліваюцца рэкі». Гэты твор мае вялікае выхавальнае значэнне, ён умацоўвае дружбу беларускага, літоўскага, латышскага народаў. Я з вялікай ахвотай аддам свой голас за Пётруся Броўку.

Аб кнізе новых вершаў Пётруся Броўкі «А дні ідуць», прадстаўленай на атрымманне

Ленінскай прэміі, аб самаадданай працы Ліды Тупік гаварылі ў сваіх выступленнях настаўніца 8-й сярэдняй школы тав. Ляхомцы, рабочая будаўнічага ўпраўлення тав. Сініцкіна, машыніст станцыі Ліды тав. Дулін і іншыя.

Затым слова папрасіў Пятруся Броўка. Ён расказаў прысутным аб развіцці Беларускай літаратуры, аб сваіх творчых планах, аб уражаннях з паездкі

за мяжу. П. Броўка падзякаваў выбаршчыкам за высокую давер'е і запэўніў, што не пашкадуе сіл дзеля таго, каб вытвараць родную краіну, каб увасялялася ў жыццё велічная праграма пабудовы камунізму.

Перад выбаршчыкамі выступіла таксама Л. Тупік. На задумку — Пятруся Броўка срод выбаршчыкаў.

Фота Ул. КРУКА.

Працягваем размову аб тэатральным мастацтве.

Напоўніў наша крытыка звязана з тэатрам, як яна павінна адбываць аб яго творчым развіцці — такая асноўная тэма артыкула В. Каваленкі.

У наступным нумары выступіць: артыст Гомельскага абласнога драматычнага тэатра Р. Суворав, а таксама старшыня праўлення Палаца культуры Беларускага аўтамабільнага заводу А. Дзьвінчы і рабочы А. Попель.

Тэатр мае «сваю» крытыку — тэатральную, якая жыве з ім адным жыццём, аднымі праблемамі і клопатамі. Гэта і павінна быць. Але ў шырокай размове аб нашым тэатральным мастацтве, распачатай у газеце «Літаратура і мастацтва», будзе карысна высветліць, наколькі цесна і плённа звязана з тэатрам не толькі тэатральная, а крытыка наогул, у тым ліку літаратурная. Успомнім, як сур'ёзна і палыміа адважыўся на паездкі тэатральнага жыцця В. Р. Бялінскі. Ён адзінаццаць гадоў жыў у гэтым тэатральным мастацтве, распачатай у газеце «Літаратура і мастацтва», будзе карысна высветліць, наколькі цесна і плённа звязана з тэатрам не толькі тэатральная, а крытыка наогул, у тым ліку літаратурная.

самае высокае мастацкае дасягненне не з'яўляецца абстрактным, адолькава каштоўным і дзейным у розныя эпохі. Тая творчая манера, тая мастацкая прыёма, якія ў 20-я гады выяўлялі сапраўднае ўменне тэатра паказваць на сцэне жыццё рэальнае, сёння не будуць поўнацэнна ўжо прыдатнымі і дастаткова багатымі, каб адлюстравалі на сцэне праўду нашай сушчаснасці.

роднасць як важнейшая ідэя-мастацкая якасць твора — не зніжае наследаванне стило народнай творчасці і яе абразнасці. З артыкула А. Звонака вынікае, што рысы народнасці адначасна толькі ў тых творах, у якіх выразна выступае фальклорнасць з усімі адзнакамі народнай перакарніцы. Народны дух ён знаходзіць у спектаклях «Машэка», «Каваль-Ваявода» і іншых, створаных на аснове легенд і казак. Не знайшоўшы ў сучасным рэпертуры п'ес падобнага жанра, А. Звонак заклікае абстраца пазіцыі народнасці.

Але ж мастацкая літаратура, у тым ліку драматургія, не можа вочна, як сляпя, трымаць фальклорнай асновы. Аб гэтым пісаў М. Багдановіч у артыкуле «Забывішы шлях». Беларуская літаратура вырастала з фальклору, і, развіваючыся, яна не перывае сувязей з ім, выкарыстоўвае багаці народнай творчасці

купалаўскіх традыцый, маючы на ўвазе спектакль «Дабрадзеі» Л. Зорына («Літаратура і мастацтва», 1959, 12 снежня). А. Буткоў не ўлічвае мастацкага значэння звалоўці, перахыты тэатрам. Традыцыі таксама развіваюцца. А калі яны перастаюць развівацца, то становяцца бласпелымі, маршэвоцэ. Кансервацыя нават самых лепшых традыцый прынесла б тэатру толькі шкоду, прыняла б яго да вялікага адставання. Вернасць традыцыям заключаецца ў барацьбе за ўсё перадавое ў народным жыцці, а не ў вечнай, дагматычнай прывязанасці да п'ес таварнага паэта. З цягам часу мяняюцца і мастацкія формы і эстэтычны густы. Нават якасць рэалізму ў Беларускай літаратуры цяпер ужо не таа, што дваццаць гадоў назад. І калі ёсць у Тэатры імя Я. Купалы аспэктывы ад купалаўскіх традыцый, то яны, гэтае адступленне, у іным — у пастаноўках спектакляў схематычных, безжыццёвых, пасіўных за зместу, да якіх ніяк неўмог дачуцца вострапалых «Дабрадзеі» і «Паўніцы» Я. Купалы як нечага воражэга — гэта дрэнны прыём абарачыць купалаўскія традыцыі. Аб разумным тэатральным традыцый правільна сказала Т. Бушко ў артыкуле «Нельга быць аб'яквымі».

Бачыць гісторыю тэатра ў яго геалагічных творчых тэндэнцыях, заўважаючы ў традыцыях непалабнае адмірае адных рыс і ўзмацняе другіх — гэта значыць разам з тым глыбей і аб'ектыўней глядзець на сучасны стан тэатральнага мастацтва, бо сучаснасць працягвае на новым якасным узроўні мінулае. Нягледзячы перакананне, што крытыка нясмелая, «нейтральная», якая гаворыць у меру «за» і ў меру «супраць», пазбягае шырокіх гістарычных параўнанняў.

НОВАЯ ФІЛЬМ АБ ЛЕНІНЕ

Аб рабоце Уладзіміра Ільіча над першай Праграмай нашай партыі, аб мучанай барацьбе за рэвалюцыйны, сапраўды марксісцкі дух гэтага дакумента, аб узаемаадносінх маладога Леніна з тагачаснымі кіраўнікамі Расійскай сацыял-дэмакратыі апаўдае новы фільм «Сцяг партыі», створаны рэжысёрам Ф. Цяпкіным на кінастудыі «Маснавуфільм» па сцэнарыю Г. Фракіна.

У каршыне няма актэраў, дыялогаў, дэкарацый, але тым не менш, на экране адбываюцца падзеі, якія хваляюць сваёй вострыяй і напружанасцю.

У пачатку дзевяціцатых гадоў адной з самых важных задач сацыял-дэмакратычнага руху ў Расіі была выпрацоўка партыйнай праграмы. Гэтую задачу ўзяла на себе рэдакцыя газеты «Іскры». У. І. Ленін, які кіраваў тады ў Мюнхене выданнем «Іскры», звярнуў-

ся да тэартыка марксізма Г. В. Плеханава з просьбай падрыхтаваць праект праграмы.

Праз некалькі месцаў плянаўскай працы праграмы ляжаў на сталае ў Леніна. Уладзімір Ільіч пільна вывучае яго і крытыкуе за рад прынцыповых памылак і недакладнасць палітычных фармулёвак. Пасля абмеркавання ў рэдакцыі «Іскры» Г. В. Плеханаву вымуш быў узяць свой праект назад. І тады Ленін вырашыў напісаць праект сам.

Фільм апаўдае, як праходзіла абмеркаванне праекта, прапанаванага рэдакцыі «Іскры», у ім прымаў удзел выдатны дзеячы РСДРП — П. Б. Аксельрод, В. І. Засуліч і другія. Ленінская праграма была прынята 11 з'ездам РСДРП і стала сцягам рэвалюцыйнай марксісцкай партыі.

У бліжэйшыя дні фільм «Сцяг партыі» выйдзе на экраны рэспублікі.

НА ТЭМЫ СУЧАСНАСЦІ

Калектыў Народнага тэатра аршанскага чыгуначнага клубу імя Кірова паказаў глядачам прэм'еру па п'есе А. Арбузава «Іркуцкая гісторыя». Пастаноўку ажанічыў грамадскі рэжысёр, цэпалітнік І. Салтанавіч. Галоўнымі ролямі выступілі чыгуначнік М. С. Матросов, педагог М. А. Юмч, былы машыніст паравознага запла, пенсінер А. Н. Сікорскі і іншыя. Спецыялы афармліў яцэвоны мастак Ф. С. Гулдаў.

П'еса А. Макавіна «Ляво-

ВЫСТУПАЕ ХАРАВАЯ КАПЭЛА

Народная харавая капэла — гэтае ганаровае званне прысвоена Магілёўскаму гар. Раёндому хору.

Арганізаваны пяць гадоў назад, гэты самадзейны інтэлектуальны члпер каля 70 аманараў акалянага мастацтва. Спрых і спекармантанжнік Г. П. Кузьмін і С. І. Інязев, настаўніца Т. В. Шамава, мастак мазельскай фабрыкі Л. В. Ярмак, інжынер клевага заводу Е. Д. Чаразав, медыцынскага сестра Я. М. Сака-

Абласная емстаўка мастацкай фатаграфіі

Гродзеншчына сёння — таа называецца абласная выстаўка мастацкай фатаграфіі, якая адрылася днём. На ёй прадстаўлены работы тавара заводу «Аўтазапчастка» Е. Радасева, шафэра І. Рабушкі, работніцы гарбыкамбіната В. Дробышава, аўтанспэктара

НЕ НОВАЕ, АЛЕ ТЫПОВАЕ

Урады ЗША і Вялікабрытаніі, як відаць, не адчуваюць няёмкасці, заклікаючы, з аднаго боку, да таго, каб работа камітэта па разабрэенню праходзіла паспяхова, а з другога боку — фарсіруючы гонку ўзбраенняў, раздуваючы вагны псіхав, паралічваючы колькасцю зброіных сіл.

ТЭАТР І ЯГО КРЫТЫКА

В. КАВАЛЕНКА

псіхалагічнага мастацтва, калі артыст можа пераўвасбаляцца, унутранае ўжываюцца ў вообраз. Такую магчымасць артысту дае рэпертуар 20-х гадоў і «Каваль-Ваявода» Е. Мірочкі, і «На Купалле» М. Чарота не маюць усё сёння той вялікай эстэтычнай прыцягальнасці, многія моманты ў іх змяняюцца найчужбымі, падобна да таго, як і пазізія М. Чарота ўжо не адпавядае некаторымі сваімі асаблівасцямі сучаснаму ўзроўню літаратуры. Паспехі 20-х гадоў, якімі б значнымі яны ні былі, — гэтае прайзданы этап у творчай гісторыі Тэатра імя Я. Купалы. Тавар даўна, што А. Звонак заклікае гэты тэатр вярнуцца, па сутнасці, назад, да пералічных вышэй спекталей, не заўважаючы вялікіх ідэя-мастацкіх зваёў, здобтых тэатрам у пазнейшыя гады. Ён нават абвінавачвае тэатр у адыходзе ад прынцыпаў народнасці:

«Адкрыты і непрадугата хочацца сказаць, што асноўнай прычынай напўзнай творчай пазіцыі тэатра, а дэкладанце — частковай страты ім сваіх творчых пазіцый, з'яўляецца адступленне тэатра ад той традыцыйнай народнасці, тэмы героіка-рамантычнага гучання, якія суправаджалі тэатр на ўсім яго шматгадовым шляху».

Незразумела, чаму абавязкова генэрацыйна-рамантычная тэма павінна выратаваць і паставіць на правільны шлях Тэатр імя Я. Купалы. Хіба можа што-небудзь даказаць вялікі поспех у мінулым спектакляў рамантычнага плана? П'есы Е. Мірочкі, М. Чарота, В. Гарбавічана належалі да ўзнісла-рамантычнага, але абстрактна-пафэсцкай літаратуры, якая была арганічнай для грамадскага святаўспрымання 20-х гадоў. Творчы калектыў тэатра, а разам з ім і глядач, сёння ўжо не можа мірыцца ні з хадульным узвышнем героя, ні з прасталінейнасцю канфілікту, ні са знешне-эфектным малюнкам вобраза. Тэатр даўно перарос гэтую драматургію, якая ў свой час сапраўды вяла яго на новыя творчыя рубяжы.

І зусім натуральна, што Тэатру імя Я. Купалы ў сучасны момант цяжка захапіцца этнаграфічнай па зместу п'есай М. Чарота «На Купалле» ці традыцыйна-фальклорнымі, унутрана-неканкрэтнымі вобразамі з п'ес Е. Мірочкі. Інтэлектуалізм і псіхалагічная глыбіня — вось тая якасць, якімі вызначаюцца сёння лепшыя работы тэатра («Забывішы шлях», «Ліса і вінгаред», «Дабрадзеі», «Выбаічайце», «Калі ласка», «Лявоўніха на арбіце» і іншыя).

Вайне — прысуд смяротны!

Антон Бялёвіч

Сініца ў садзе: цыні ды цыні! Яна вясну ўжо кліча песняй: Хуццуну кветкі накінь. На плечы, сад, парою вясняй.

На мірным нашым рубяжы У сад вясна ідзе чалавецтва. Гэй, вы, з заморскае мяжы, Не сейце буру і калечтва!

Не сей агню, заморскі свет, — Табе ён пеклам лютым стане... Жыцця і розуму Дзкрэт — Прэм'ера нашага пасланне.

У ім жывой душы агонь, Жывое сэрца чалавека. Займіў яго, ляглі ў яго Жаданні нашымскага веку;

Імкненні да працоўных спраў, У мір святая наша вера.

НЕ НОВАЕ, АЛЕ ТЫПОВАЕ

Урады ЗША і Вялікабрытаніі, як відаць, не адчуваюць няёмкасці, заклікаючы, з аднаго боку, да таго, каб работа камітэта па разабрэенню праходзіла паспяхова, а з другога боку — фарсіруючы гонку ўзбраенняў, раздуваючы вагны псіхав, паралічваючы колькасцю зброіных сіл.

Вайне — прысуд смяротны!

Яно ідзе да ўсіх дзяржаў — Пасланне кліча вас, прэм'еры,

За круглы стол — рашайце лёс Дзяржаў, народаў і планет, Каб грыб смяротны да нябёс Не ўзняўся з атамнай ракеты:

Каб не забраў магільны жвір Людзей дзі іх размах узлётны Скажыце свету — вечны мір! Вайне, бядае — прысуд смяротны!

Навечна зброю пахвацьце! У бездань — вогненны залпы! Каб род людскі не пачынаў Планаце зноўку з нейкай малпы.

Не сей агню, заморскі свет, — Табе ён пеклам лютым стане... Жыцця і розуму Дзкрэт — Прэм'ера нашага пасланне!

— Вашы адносны да канферэнцыі па разабрэенню? — Я вітаю яе і жадаю ёй поспеху... Прабачце, не маю часу. Паювае прамысловы чалавек Мал. М. ЖЫТНІЦКАГА.

Вайне — прысуд смяротны!

Сініца ў садзе: цыні ды цыні! Яна вясну ўжо кліча песняй: Хуццуну кветкі накінь. На плечы, сад, парою вясняй.

На мірным нашым рубяжы У сад вясна ідзе чалавецтва. Гэй, вы, з заморскае мяжы, Не сейце буру і калечтва!

Не сей агню, заморскі свет, — Табе ён пеклам лютым стане... Жыцця і розуму Дзкрэт — Прэм'ера нашага пасланне!

У ім жывой душы агонь, Жывое сэрца чалавека. Займіў яго, ляглі ў яго Жаданні нашымскага веку;

Імкненні да працоўных спраў, У мір святая наша вера.

Вайне — прысуд смяротны!

Імя Я. Купалы зрабіў некалькі выдатных спектакляў. Спектаклі «Востраў Афрандзіты» і «Любоў, Надзея, Веры» — былі паказаны ў Баранавічах і Капылях.

У Палацку з поспехам выступіў Беларускі дзяржаўны ансамбль танца. Сталічныя артысты паказалі некалькі канцэртаў. Асабліва цэпна сустрапаюць глядачы вынаўцаў Беларускага танца «Лянок», харэаграфічнай нарыні «На рэчкіх фермах», «Беларускіх маладзёжных сюітаў».

У гастрольнай паездцы па Украіне знаходзіцца Дзяржаўная ансамблевая харавая капэла пад кіраўніцтвам народнага артыста СССР Р. Шыры. Беларускі артысты выступілі ў Чарнігаве, Арнаставах, Сумах, Харкаве.

Беларускі дзяржаўны тэатр

Вайне — прысуд смяротны!

Сініца ў садзе: цыні ды цыні! Яна вясну ўжо кліча песняй: Хуццуну кветкі накінь. На плечы, сад, парою вясняй.

На мірным нашым рубяжы У сад вясна ідзе чалавецтва. Гэй, вы, з заморскае мяжы, Не сейце буру і калечтва!

Не сей агню, заморскі свет, — Табе ён пеклам лютым стане... Жыцця і розуму Дзкрэт — Прэм'ера нашага пасланне!

У ім жывой душы агонь, Жывое сэрца чалавека. Займіў яго, ляглі ў яго Жаданні нашымскага веку;

Імкненні да працоўных спраў, У мір святая наша вера.

Вайне — прысуд смяротны!

Сініца ў садзе: цыні ды цыні! Яна вясну ўжо кліча песняй: Хуццуну кветкі накінь. На плечы, сад, парою вясняй.

На мірным нашым рубяжы У сад вясна ідзе чалавецтва. Гэй, вы, з заморскае мяжы, Не сейце буру і калечтва!

Не сей агню, заморскі свет, — Табе ён пеклам лютым стане... Жыцця і розуму Дзкрэт — Прэм'ера нашага пасланне!

У ім жывой душы агонь, Жывое сэрца чалавека. Займіў яго, ляглі ў яго Жаданні нашымскага веку;

Імкненні да працоўных спраў, У мір святая наша вера.

Вайне — прысуд смяротны!

Сініца ў садзе: цыні ды цыні! Яна вясну ўжо кліча песняй: Хуццуну кветкі накінь. На плечы, сад, парою вясняй.

На мірным нашым рубяжы У сад вясна ідзе чалавецтва. Гэй, вы, з заморскае мяжы, Не сейце буру і калечтва!

Не сей агню, заморскі свет, — Табе ён пеклам лютым стане... Жыцця і розуму Дзкрэт — Прэм'ера нашага пасланне!

У ім жывой душы агонь, Жывое сэрца чалавека. Займіў яго, ляглі ў яго Жаданні нашымскага веку;

Імкненні да працоўных спраў, У мір святая наша вера.

Вайне — прысуд смяротны!

Сініца ў садзе: цыні ды цыні! Яна вясну ўжо кліча песняй: Хуццуну кветкі накінь. На плечы, сад, парою вясняй.

На мірным нашым рубяжы У сад вясна ідзе чалавецтва. Гэй, вы, з заморскае мяжы, Не сейце буру і калечтва!

Не сей агню, заморскі свет, — Табе ён пеклам лютым стане... Жыцця і розуму Дзкрэт — Прэм'ера нашага пасланне!

У ім жывой душы агонь, Жывое сэрца чалавека. Займіў яго, ляглі ў яго Жаданні нашымскага веку;

Імкненні да працоўных спраў, У мір святая наша вера.

Вайне — прысуд смяротны!

Сініца ў садзе: цыні ды цыні! Яна вясну ўжо кліча песняй: Хуццуну кветкі накінь. На плечы, сад, парою вясняй.

На мірным нашым рубяжы У сад вясна ідзе чалавецтва. Гэй, вы, з заморскае мяжы, Не сейце буру і калечтва!

Не сей агню, заморскі свет, — Табе ён пеклам лютым стане... Жыцця і розуму Дзкрэт — Прэм'ера нашага пасланне!

У ім жывой душы агонь, Жывое сэрца чалавека. Займіў яго, ляглі ў яго Жаданні нашымскага веку;

Імкненні да працоўных спраў, У мір святая наша вера.

Вайне — прысуд смяротны!

Сініца ў садзе: цыні ды цыні! Яна вясну ўжо кліча песняй: Хуццуну кветкі накінь. На плечы, сад, парою вясняй.

На мірным нашым рубяжы У сад вясна ідзе чалавецтва. Гэй, вы, з заморскае мяжы, Не сейце буру і калечтва!

Не сей агню, заморскі свет, — Табе ён пеклам лютым стане... Жыцця і розуму Дзкрэт — Прэм'ера нашага пасланне!

У ім жывой душы агонь, Жывое сэрца чалавека. Займіў яго, ляглі ў яго Жаданні нашымскага веку;

Імкненні да працоўных спраў, У мір святая наша вера.

[Заканчана. Пачатак на 1-й стар.]

п'есы А. Макавіча, які для ўсіх лепшых твораў сучаснай драматургіі, характэрна мнагаспартына, яна мае паўны падтэкст.

Калі б сярэдняе месце п'есы «Лявоніха на арбіце» вышарбавала гэты складаны сюжэт, выдала б такую перадаваўку жонка перамагае адставага мужа, — наўрад ці карыстаўся б яна хоць якім-небудзь паслужкам.

У падобнай трагедыі сюжэт задума пісьменніка выглядае далюччым і несправядлівым, бо ўнікае прычыны аб'яднання ўпругага і каласнага рэвалюцыянара. Відзім, што практычна ставіць праблему адмаўлення каласніка ад уласнай кары, ад прысядзібных уласцік аж самую іздэчную праблему рана. Аб гэтым гаворыць М. С. Хрушчоў.

Тым не менш п'еса А. Макавіча прынята да пастаноўкі ў многіх тэатрах Савецкага Саюза. Дык адкуль жа такое неканонае і масавае захапленне пасля XXII з'езда як быццам бы нежыццёвым канфілітам?

Адагда прыходзіць, калі глядзіш спектакль Тэатра імя Я. Купалы. Яго творчы калектыв па-своёму працягвае п'есу беларускага драматурга, пастараў глыбока раскрывае яе сапраўды змест. Уражак Б. Платонаў у ролі Лявоніхі Чыхілы. Не, гэта не зусім той закарнаваны індывідуалізм, якім уяўляюць сабе Лявоніху некаторыя рэжысёры, і, вядома, не «буржуазны», не «імперыялістычны», бо жорстка так называе ў п'есе старшыня калгаса Буйкевіч людзей, палобных Лявоніху. Але як бы там ні было, у Лявоніху, усё-такі дзесяці ў гады жыцця мы спачувалі Лявоніху Б. Платонава. Хай сабе ў яго многа скажонных уяўленняў аб жыцці, але ён — працаўнік, і гэтым пазнамае нас ягоны характар. Лявоніху стрыманы ў словах, бо вена занята працай. Але і адрачы ад працы, ён не змяняе свайго. Гэта вядзецца ў гэты момант. У выніку таго, што ў вобласці Лявоніху падарэваліся першы ўсё працавіцтвы, у спектаклі ўнікаюць новыя ідэйныя акцэнты. Паступова спачуванне да Лявоніхі большае. Нарэшце ўнікае думка: наўжо гэты чалавек, з такім практычным поглядам на жыццё, разумны, доволі развіты і нічым, не убачыў бы выгады там, дзе яна ёсць? Наўжо яго шчыра агітаваў? У пошуках адказу на гэтыя пытанні больш пільна прыглядаемся да яго працаўніцтва. І тут акцэнтаваць, што яны вельмі лёгкія і многа абнавіваюць Лявоніху ў перажытках, перажываюць яму і менш за ўсё зваротаў да яго з дэвізавымі, практычнымі прашэннямі. Сам сабой ўнікае вывад, што Лявоніху не стоіць упарты, ніякі сур'ёзна, размаўляваць чалавек.

Ці ёсць у п'есе дастаткова аснова, каб гэтак трактаваць вобраз Лявоніхі? Так, ёсць. У многіх сваіх звычках і поглядах Лявоніху, вядома, і смешны, варты камендэнтскага асуджэння. Жонка Лявоніхі смяецца з яго: «Каб даць у магазін вышарбленую бутэльку, дык ты гадоў паўдзюна сядзець да сурчому замахваць шарбінку». Але галоўны рыс яго характару — працавіцтва. Не, ён не злодзей, хоць і пабіўшы красці каласнага сена. Ён вельмі перажывае не з-за таго, што яго пакаралі. Яму вядома: «На вуліцу — будзе — не пакажыцца, засмяюцца. А я не хачу, каб з мяне смяяліся. Ясна? Не хачу!» Ён, каб з сораму, а не пакарэння. А гэта філасофія не злодзей. Пацёкі супраць людзей, супраць усеагульнай маралі Лявоніху страшна.

Усіх людзей Лявоніху цінь па адносінах да працы. Яму не падабаюцца погляды на жыццё ў суседзі Клава, якая кажа: «Папраўду ў мяру, паўгаю ў доваляе». Ён спраўдзіла бацьку ў гэтых словах легкадумнасці. Нават кожна мілья яму перш за ўсё як работніца. Тавару ўвоўчы Лявоніху з Клавай, ён заключае: «З той жа хоць на людзі можна было пака-

зацца: работніца, галава вярціцы, не верці-хастка». Максіму, які кліча яго на сход, ён адказвае: «Упраўлюся — прыду. Не гарыць жа там». Дзі і сам старшыня Буйкевіч, адзін з яго працаўніцтва, так характарызуе Лявоніху: «Мужык ты гаспадарлівы, кемлівы... Рукі ў цябе таксама з мазалямі. Толькі мазалі тыя нажылі... на сваім гародзе, у сваім садку. Не на каласным полі. Я разумю, ты тут не вінаваты. Жонка на ферме занята, дачка таксама. Ім няма калі займацца сваім гародам. Вось на цэбе і ўваляліся твае сядзіба». Лявоніху адказвае: «Верна», — кажа ён, але здаваць карову і сядзібу ў калгас не хоча. Чаму?

І вось тут, траба прызнаць, аўтару п'есы не хатна пануць аб'ектыўнасці, не хатна дастаткова вядома прычыны, каб зрабіць больш зразумелымі прычыны, што падтрымлівае яго. У гэтым моманце п'еса А. Макавіча набыла перакарнальнага. Пра сваю карову Лявоніху гаворыць: «Ты ж у мяне як чарка заўважыла манеты». Такое вядома вырывае з кантэксту прызначэнне «навазана» аўтарам Лявоніху. Ён думае пра сабе як пра добрага чалавека, таму не мог без «волі» аўтара самавыківацца. Акрамя таго, хочацца запярэчыць, што не такі ўжо вялікі даход ад адной каровы, асабліва, калі ён не халае сена. На добрай працы можна зрабіць у дзесяць разоў больш. Гэта павінен быў бы разумець Лявоніху. А Лявоніху з Максімам бачаць усе беды Лявоніху ў перажытках мінулага, г. зн. у перажытках капіталізму, уласцівых яму. Лявоніху не варты анічога рэвалюцыянара свайму мужу і буржуаіям, якія і вядома даюць яму грошы, каб захаваць сабе... Вядома, у камедыі матчымы сваякі велькі пераважаны. Аднак словы Лявоніху ўсё-такі ўмацоўваюць падазранасць, што Лявоніху — не наш, не савецкі чалавек. А гэта — няпраўда. Хоць у яго ёсць памылкі, ніхто не мае права выстаўляць яго за межы савецкага грамадства. За чалавека трэба змагацца. Акрамя таго, Лявоніху не супраць змагання з жыццём, толькі яму здаецца, што Буйкевіч спынаецца.

Такім чынам, адкрыта матывіроўка некалькіх пазодзіў Лявоніху, якая даецца ў п'есе, не адпавядае характару вобраза, нават супрацьстаяць яму. У гэтым вядзецца супрацьстаяць і несправядлівае аўтарскае пазіцыі ў адносінах да вобраза Лявоніху.

Але ў іншых выпадках аўтар разумее свайго героя. Таму ёсць магчымасці аперадаваць ім шляхам знайсці прычыны, чаму Лявоніху не хоча слухацца Буйкевіча і Лявоніху. Паспрабуем некалькі час стаць на яго месца і з гэтага пункту погляду ўчытаемся ў тэкст п'есы. Аказваецца, у калгасе і не было шчыра такой практыкі, каб каласнікам адпусцілі малако, які, гуркі і г. д. Буйкевіч яшчэ толькі абяцае зрабіць так: «Будзе! І нават дашэваць, чым са свайго гарода, ад сабе кароўкі...» Праўда, Буйкевіч абяцае катэгорычна, але нават самага катэгорычнага абяцання не з'яўляюцца яшчэ самай справой. А як яно абярэчыць у сапраўднасці — для Лявоніхі вядома. Са слоў Міхала вядома, што агульнае добраўпарадкаванне дамы «толькі пачалі будаваць», і Лявоніху быў бы практычным чалавекам, каб не ведаў, што прайдзе многа гадоў, пакуль набудуць для ўсіх. Праўда, суседка Клава адыла карову на ферму, але адваля, яна кажа, каб пагуляць быў час. Лявоніху такая выгода не патрэбна. Адсюль яго ўпартасць. Ён, вядома, невучны чалавек, не азінаў раз адчуваў на сабе шчыры ласціныя рашэнні па сельскай гаспадарцы. Неадрама ён добра ведае сэнс выразу «галазакружжэнне ад поспехаў» і «являецца заскокам». На з'яўленні Лявоніху кажа: «А ты пакаваўся» Лявоніху адказвае: «Доўга коўзаўся, таму і пакаваўся». Ён хоць і падавае націску з боку Буйкевіча, жонкі і радні, але падавае неохотна, здаецца паволі. «Толькі

карову пакуль што», — анава прасіцца ён. У прызнанні Лявоніху «адзін у полі не воіні», у яго згодзе аддаць карову — разумнае і стурэ-вае. Відзіць, Буйкевіч са сваімі аднадумцамі не да канца зразумелі характар гэтага чалавек, не здолелі захапіць яго рэальныя жаласныя справы, якія ён быў па душы як працаўнік. Яго дружба з Глуздаковым — гэта не дружба аднолькавых натур. Лявоніху бачыць Глуздакова наскрозь і ўмеў кіраваць ім настроям у сваю карысць, часам проста смяецца з яго: «Пенсію вы заслужылі, пара ўжо і пра сабе пакапаціцца, пра сваю старасць... А Амерыку няхай даганяць маладыя. Не ў ваших гадах навіперадкі бегаць».

Вядома, лягчай лёгкага кінуць Лявоніху папрок, што ён адстаў чалавек і ў сувязі з гэтым вінаваціць яго ва ўсіх грахах, асуджаць, патрабаваць, каб ён хутчэй падняўся на ўсрочаны свядомасці Буйкевіча і адрэзаў стаў перадавым. Але ў камунізм людзі будуць ісці не ваенным строем. Партыя вучыць у рабоце з масамі прымаць спачатку людзей такімі, якімі яны ёсць, і пасля ўжо шукаць рэальных шляхоў для іх выпраўлення. Вінаваціць у адстаўцы і перажытках каласніка і мала рабіць для таго, каб ён стаў іншым — гэта рэшткі старога стылю кіравання масамі.

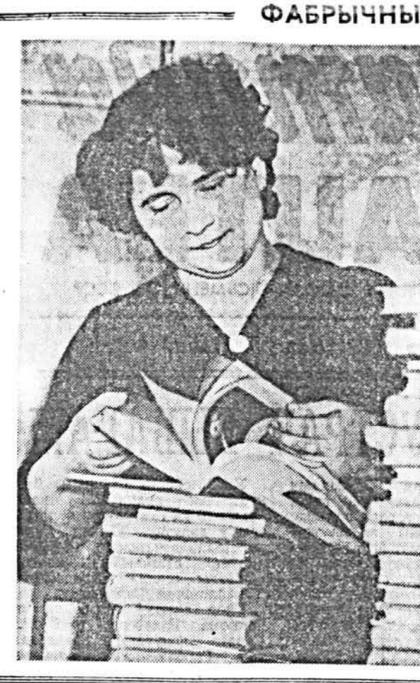
Адсюль, вядома, пры ўсёй смеласці і перспектывнасці плану Буйкевіча, Лявоніху, Міхала, ёсць праўда і на баку Лявоніху. Гэту праўду не мог мінуць ні рэжысёр, ні акцёр, адчувае яе і глядач.

Паказваюшы Лявоніху не як дзівака ці злывіцу, падкрэсліваючы ў ім добрыя чалавечыя рысы, асабліва любоў да працы, тэатр раскрывае падтэкст п'есы, дапамог драматургу выразаць данасці ідэю, што Лявоніху павінен «выйсці на арбіту», што яго працоўны здольнасці не павіны марнавацца. Гэтая ідэя кіраву ў духу XXII з'езда, у духу намагаюня партыі мабілаваць на ўздым сельскай гаспадаркі ўсе сілы калгаснага сялянства, усяляк развіваючы асабстасць, у тым ліку матэрыяльную, зацікаўленасць чалавек у агульнакалгаснай вытворчасці. Гэта кіраву тое, што патрэбна Лявоніху.

І калі на прыкладзе спектакля «Лявоніху на арбіце» выразаць пытанне, гудыце ці развівае тэатр кудалеўскія традыцыі, то зусім непатрэбна будзе шукаць фармальна-мастацкія супадзенні ў «Лявоніху на арбіце», з аднаго боку, і ў «Раскіданым гняздо» і «Паўлічцы», з другога. Вернасць толькі фармальным асаблівасцям драматургіі Я. Купалы — не такі ўжо цяжкі шлях для драматурга і гэтага жанага калектыву, бо ён не выкладае ніякіх сучасных абавязкаў, не будзіць творчага інтэлексу, не вядзе да ідэа-мастацкіх адкрыццяў. Таму настольківа заклочанасць вуча-мастацкім наследаваннем творчых традыцый мінулага выглядае сёння, мякка кажучы, старадомна, а часам выкілае ў сваю чаргу трывогі: ці не пахлавісць гэта перад бурлівым жыццём, перад новымі і важнымі грамадскімі пераменама?

Тэатр імя Я. Купалы ў спектаклі «Лявоніху на арбіце» быў верны кудалеўскім заветам і развіваў кудалеўскія традыцыі кіраву там, дзе ён не пайшоў за знешнім сюжэтам п'есы, умяшчэў гуманістычнае гучанне спектакля, дзе ён аказаўся ўважлівым да праўдзівага адчування рэалінасці, выўленага аўтарам п'есы.

Важнейшая задача мастацкай крытыкі заключавалася ў тым, каб памагаць тэатру быць на перадавых пазіцыях сучаснасці, абнавіцца пры гэтым не толькі на аналізі сённяшніх тэатральных з'яў, але і актывна выкарыстоўваючы творчы вопыт мінулага — вопыт і тэатра і літаратуры. Самавыкінае гістарызму азінак — вось чаго гарача нашай крытыцы, якая вучыць развіццё тэатра. Яго дэлецівы росквіт патрабуе вельмі рашучы намагаюня ў гэтым кіраву.

ФАБРЫЧНЫЯ ДЗЯУЧАТЫ

1. У камітэце насамола Гомельскай панчош-на-трынатажнай фабрыкі «8 Сакавіка» нам зналіся...

3 газеты «Літаратура і мастацтва»? Сядзіце, калі ласка...

Прызначаць, таяя сустрэча нас крыху здзіўляла... урадавала. Урадавала таму, што 9 тым жа Гомелі, на адным з заводаў, нас сустрэлі зусім іншымі!

3 газеты... як вы зналі? «Літаратура і мастацтва»? Даруйце, але яно дачыненне мае наш завод да вашай газеты?

Фабрыка «8 Сакавіка» — вядома, сучаснае прадпрыемства. Працуе тут больш трох тысяч рабочых — пераважна жанчыны і дзятчак. Сотні работніц, брыгад і ўчасткаў заваявалі ганаровае званне ударнікаў і налектываў камуністычнай працы.

У гэтым мы пераканаліся пазней і самі, калі знаёміліся з фабрыкай і яе людзямі. Кожны цэх сустрэнаў нас поўным чырвоным сцяжыноў-трыкутнічнаў з надпісам: «Тут працуе ударнік камуністычнай працы».

У цесным пакойчыку камітэта насамола пазнаёміліся мы з Тамарай Сташчанка, умотчыняй швейнага цэха нумар адзін. Тамара — член фабрычнага клуба сяброў кнігі, стваранага тут. Узначальвае клуб інжынер Уягенія Гамрацкая. У савет клуба насамолавыя выбралі сваіх лепшых таварышаў. Сярод іх — Анатоль Кацуба, брыгадзір брыгады камуністычнай працы фарбавальнага цэха, матальшчыца Рая Галадзева і іншыя. Мэта клуба — давесці кнігу да кожнага рабочага і работніцы фабрыкі.

Неўзабаве на тэрыторыі прадпрыемства пачне працаваць на грамадскіх пачатках кніжны кіёс. А пакуль што фабрычныя сябры кнігі прадаюць іх непасрэдна ў цэху, у сталовай, на агітпункце.

Тамара Сташчанка зашла ў камітэт насамола ўзяць новую партыю кнігі.

ДУМКИ, ПРАПАНОВЫ, ЗАЎВАГІ

ЧАМУ НЕ ЗВІНЯЦЬ ЦЫМБАЛЫ?

У розных кутках нашай рэспублікі жыўе многа самародкаў-цымбалістаў. Неаднаразова прысутнічаючы на аглядах сельскай самадзейнасці, сватах песні, я бачыў, як заўсёды ў іх актывна ўдзельнічалі таленавітыя народныя музыканты. Адночы на традыцыйнае свята песні былой Маладзечанскай вобласці з'ехалася аж 70 сельскіх цымбалістаў.

З лепшых музыкантаў потым былі створаны самадзейны аркестры ўнісоннага гучання. Аднак, пры ўсім намагаюня кіравніка нельга было дамагчыся ад

гэтага аркестра высокай культуры мастацкага выканання, бо яго ўдзельнікі карысталіся зусім простымі, самаробнымі інструментама.

Пазней у раённых цэнтрах з'явіліся ў продажы цымбалы новай канструкцыі, але іх ніхто не купляў. Самадзейныя цымбалісты не ўмеў іграць на ўдасканаленых інструментах, на якіх трэба было іграць абавязкова па нотах. А хто гэтакму навучыць сельскіх аматараў музыцы? Хоць нашы музыканты вучыліся ў кансерватарыі штогод выпускаюць спецыялістаў-музыкантаў, рэдка хто з іх едзе кіравіць самадзейнасцю ў раённых дамах культуры. Большасць выпускнікоў застаецца ў Мінску або ў абласных цэнтрах. А з высокімі цымбалістамі няма яму працаваць. І таму даўніншай мэра — мець у кожным буйным цэнтры рэспублікі самадзейныя цымбалыныя аркестры застаецца па-ранейшаму не ажыццэўленай.

Праўда, мне ўдалося стварыць такі аркестр у Смагоні.

А. ДЗЯРУГА, заслужаны дзеяч культуры БССР.

ФОТАПАШТОЎКА — ЛЮСТРА ГОРАДА

Адночы мая дачка Валя — вучаніца пятага класа — атрымала ад балгарскай школьніцы Антаніны Пішлішавай паштоўку, на якой быў адлюстраваны адзін з куткоў яе роднага горада Самакова.

У сваю чаргу Валя рашыла паслаць сяброўцы памятную паштоўку са здымкамі Магілёва. Але такіх паштоўкаў яна не здолела купіць ні ў кніжных кіёсках, ні ў магазінах.

Праўда, два гады назад фотопаштоўкі з відамі нашага горада прадаваліся на рагу кожнай вуліцы. Аднак, вышучаныя малым тыражом, яны вельмі хутка разышліся. А вось пра выпуск дадатковага тыражу фотопаштоўкаў ніхто не пакапаціўся. У Магілёве вельмі шмат прыгожых мясцін і гістарычных помнікаў. Будынак Дома Саветаў з цудоўнай пляшчай і манументальным помнікам Ул. І. Леніну, Палац культуры, абласны драматычны тэатр, будынак партклуба — усё гэта добрыя тэматычныя аб'екты для фотопаштоўкаў.

Фотопаштоўкі можна выпускаць і пра іншыя абласныя цэнтры. Яны — своеасаблівае люстэрка кожнага горада.

Ц. РУЦЬКОУ, настаўнік.

ЖЫВЕ Ё ВЕСЦЫ МАСТАК-САМАВУЧКА

У праўленні сельгасарцелі «Камуніст» я заўважыў прыгожы плакат.

«Чуа зрабіў наш мастак-самавучка Антон Петрушэў, — сказаў мне. — Дома ў яго карцін, як у галерэі!»

Спраўды, калі я заішоў у хату сельскага мастака, дык убачыў многа мастацкіх твораў, развешаных на сценах. Тут былі два аўтапартрэты, наюртэж партрэт дзятчынцы, копія карціны Шышыкіна «Раціна ў састойм бары». «Восень» Вядома, не ўсе яны былі выкананы ў аднолькавым майстэрстве, але ў кожнай з іх адчуваўся рука таленавітага чалавек.

Пазней у брыгадным клубе вёсці Гостіна, якім агадаваў Антон Петрушэў, яні налічыў ў вочы добра зробленае сельскім мастаком партрэты, лодунгі, плакаты, транспаранты.

— Можна, і лепш малаваў быць, — паскардзіўся Петрушэў, — але ніякіх умоў для творчай работы не маю. Ды і з фарбамі, кісцямі цяжкавата. У раённым цэнтры іх амаль ніколі не бывае ў продажы... Спраўды, працаваць самадзейнаму мастаку налёгна. Неякі звартаўся ён за творчай дапамогай у Старадарожскі Дом культуры, там проста адмакну-

ліся ад аматара мастацтва: малаваў і без цэбо клопату маваў. Дыктар Дом культуры тав. Ратнер прызначае: — Пра Петрушэў я чуў ужо не раз. Сапраўды, трэба было б яму памагчы. Але ўсё ніяк часу не халае. А па праўдзе кажучы, гэта і не ўваходзіць ў мае абавязкі.

У раёне кожны год аб раз у два гады наладжваецца выстаўка народнай творчасці. Але чамусьці работы А. Петрушэў ні разу не экспанаваліся на гэтых выстаўках. А шкада. Хіба самадзейны мастак не хацеў бы памагчы ад сваіх творах водгукі наведвальнікаў? Хіба іх парадзі не памагалі б яму у далейшай творчасці?

Гэты фант сведчыць пра тое, што лішча не ўсюды ў нас на месцах прыкільна стаяць да мастацкай самадзейнасці і кляпоціцца па-сапраўднаму аб выхаванні новых талентаў з народа. Не зразумела таксама, чаму абласны Дом народнай творчасці і Саюз мастакоў БССР мала цікавіцца лёсам вёскаў-мастакоў-самародкаў, як А. Петрушэў, і не памагаюць ім удасканальваць сваё майстэрства.

М. ЧАПРАСАЎ, слухач Мінскай вышэйшай партыйнай школы.

ДОБРЫЯ СПРАВЫ

Два гады назад на торфа-брыкетным заводзе «Усяжа» арганізаваліся я канючы савет. У яго ўвайшло трынаццаць жанчыны — работніцы гэтага прадпрыемства. Першае, за што ўзяўся савет, была мастацкая самадзейнасць.

— Нельга ж інак без яе, — на першым пасаджэнні выступіла старшыня савета Ніна Чарніцкая. — Паглядзіце: клуб мае аж на 100 месца. А што бывае там? Кіно ў тымшы.

— Дык моладзі ж мала, — не та запярэчыў.

— Гэта не адказ. Ды і хто гаворыць, што ў самадзейнасці павіна быць толькі моладзь? Хіба мы не можам удзельнічаць? — абвела ўсіх важныя рахункавод Соф'я Гаварова.

— Вядома, можам, — падтрымала клядаўчыца Яўлія Гайдэ. — Мне за п'яццаць ужо, а першая пайшоў у самадзейнасць. І не горш маладзях прытуку нагой ды песню заспяваю.

Таму ж і было прынята рашэнне ўсім жаночым саветам удзельнічаць у самадзейнасці. А зычэ кожны член савета павінен быў уцягнуць у самадзейнасць аднаго ці двух чалавек.

Праз які-небудзь тыдзень адбылася першая рэпетыцыя. Сабралася 40 чалавек. Гэта ўжо была перамога. Яўлія Гайдэ прыйшла ўсёй самай. Яна сагавітвала ўдзельнічаць у самадзейнасці сына Віктара і яго жонку Ірыну, якія сталі пазней асноўнымі ўдзельніцамі калектыву.

Самадзейныя калектывы паставілі на сцэне некалькі п'ес, разучылі многа песень, беларускіх народ-

— Не, гэтага нельга дараваць, — захвалявалася ў жаночым савете.

Я. Грыня выклікала на пасяджэнне савета. Запрасілі і яго жонку Зосю. Жанчыны выступілі адна за адной, сарамалі Я. Грыню, заклікалі да парадку. Крытыка падзейнічала. Я. Грыня не толькі вярнуўся да жонкі, але і перастаў піць гарэлку. Цяпер сям'я жыўе дружна і шчасліва.

Многа добрых спраў робіць жаночы савет. Ён карыстаецца вялікай павагай сярод рабочых. У яго шукаюць дапамогі, прыходзіць проста парадзіць. Даручылі членам савета старанна правярць і ацаніць чых дзятчых у першую чаргу трэба накіроўваць удзельніцаў. Некалькі разоў жанчыны арганізавалі рывід на інтэрнатах, дамах, дзе жыўць рабочыя. Калі выўзлялі надобрае, адрэзу прыма-лі меры.

Дапамог наладзіць жаночы савет і работу сталовай.

За што б ні браўся жанчыны-энтузіясты, кожную справу даводзілі яны да канца.

— Ого, наш жаночы! — з годласцю гаворыць рабочыя пра жаночы савет і яго работу.

В. МАКАРЭВІЧ.

Смалаявіцкі раён.

САВЕТ СЯБРОУ КНІГІ

Рабочыя Мінскай абутковай фабрыкі імя Келініна ў вялікай дружыне з кнігай. У камсамольскім камітэце часта можна пачуць размова аб новых кнігах, якія паступілі на фабрыку. І гэта не дзіўна. Тут размаўляецца штоб савета сяброў кнігі, які ўзначальваецца энтузіястам гэтай справы — работніцай цэха № 7 Аня Асташонак.

Аня Асташонак вялікі аматар кніг. Яна сабрала добрую асабістую бібліятэку. У кніжнай шафе можна знайсці творы Пушкіна і Лермантава, Мажкоўскага, Горькага, Які Купалы, а таксама палітычную і тэхнічную літаратуру. Прыбоду да кнігі Аня прывіла і сваім сябрам на рабоце. У кожным цэху фабрыкі праціуюць уладжыванцы — грамадскія распушчальнікі кніг. Тут кожны работнік можа заказаць неабходную кнігу, узяць яе ў крэдыт. Увоўчы на фабрыцы пастаўлена справа тав, што кожны работнік можа рэгулярна пачаць сваю асабістую бібліятэку. Толькі за год работніцы сабралі кнігі 4.000 таму кнігі перададзена каля 4.000 таму кнігі. Падарылі многія работніцы ўсімкляпалі асабістыя бібліятэчкі. Швейніцка цэха Аня Гур'юшчына, тэхнічна Соня Галуза, табельшчыца Іра Шульц і іншыя маюць у асабістых бібліятэчках па 200 кніг.

Савет сяброў кнігі фабрыкі праводзіць шмат цікавых вечароў, тэатральных гульняў. Так, у студзень гэтага года ў клубе фабры-

Кляпоціцца савет і аб сем'ях работніц. Ён навуў згоду (у добрым сэнсе гэтага слова) не ў адной сям'і. Нельга дапусціць жанчыны, што работніцы іх прадпрыемства Я. Грыня кінуў жонку. Ён часта быў п'яны, хуліганіў, біў жонку.

Смалаявіцкі раён.

На берэзе Палаты

ПАМЯЦІ УСЕВАЛАДА ІАРАНСКАГА

Пад Палацкім было так: мутная Палата, ляс падбэстэрны, радкі, а я — кямандзір разведкі. На берэзе Палаты калісці быў маладым. 1944 — 1947 гг.

У рамону вал увесць Івана Грознага, вал многопакатны вартвы. І ж стаю ў рамону гэтым росным, ледзьве веру ў тое, што жыў. Усё здаецца мне: у час былі я ў разведцы зноў — на вачне. Зноўку я мінулаю ноччу пагубляў абалал па Дзвіне. І няма для апраўдання тут коць і мінамэты білі

Рускі паэт Грыгорый Куранёў у час Вялікай Айчыннай вайны быў разведчыкам. Ён аддзельна ў баях за вызваленне Палаты. Яго пазна «на берэзе Палаты» — «дзенькі» пасляваенных сустрэч, роздуму ўспамінаў пра тых мясцінах, дзе прайшла маладосць паэта, дзе ў час вайны загінуў ягоны многія сябры і дзе цяпер велькіна ўдальмачыцца горад беларускіх нафтабудуальнікаў. Аўтар і назваў яе «Паламай сустрэчы». Друкуем урывкі з пазмы.

самазвалі, рукою падаць да мутнай Палаты. А я стаю, зусім як самазванец, які не быў ніколі маладым... Што — маладосць, калі так сонца льецца!.. На крапасным валу каза пасецца, а я стаю, нібы бацян.

Дзятчо рамонкі рве, віе вачю: ля самых ног. Чаму я тут — дзятчынцы і няўцяма.

Так паірава на мяне, што сэрца рвецца ад трывог. Нібы з'явіўся я з названнае планеты.

А сонца падымаецца ўвысь, і мроіцца — пачую зарыз: — Вы адкуль ўзяліся!

Грыгорый КУРАНЕЎ

О, пэўна з месца яны! — Не, на шмат далей... З вайны. На відавочку нібыта — галы. Пражонья вакол еснуюць. Не пазнаеш мяне ты, горад! І я цябе не пазнаю. Ты не пазнаеш мяне, вядома, можаш. Я не такі ўжо вяліможа — глянь, толькі — камандзір разведзавода.

Але цябе запомніў я ў час нягоды, нібы ў каменаломі, ў друзе хлебзавода. Запомніў я цябе ў руінах у час сутычкі, у вайне, ў цагельных грудах-перашкодах. Ты паказаўся невялікім у двухвэрстоўцы на паншэце. Ды нават і такі на свеце догад майго ваянага юнацтва горад.

Раёнага значэння за муравана і паказальнік, што падняў стралу, як страж: «Аддзел вайны. Мінучы яго не зможаць, у скляпенні храма змрок усё заткаў. [А ці Мікола гэта, а ці, можа, Спас]. Не вершы Сімеона Палацкага ў старэвскіх завітках прыйшоў я паглядзець, не аудараліся вазь... І не шукаю я спрадвечныя скарбаў тут — здаўкі іду, каб адшукаць сляды таварышаў мне па крыві і гэты кут, і невядомую магілу кампалка. Паўля павіла экскурсаводы на цесных залах камандзіра ўзвода. Мінаю я малюсенькія залы, дзе дыяграмы тлушчу, савя, і жыта буйнага, і малака, і некамплектных мамантаў астанкі. А мне туды, дзе — хоць на здымках! — танкі, бо я ж хачу знайсці магілу кампалка. Не, тут не проста, дзе ні глянь, раўніны, пра падзігі сяброў

3. У фабрычнай бібліятэцы мы засталі на загадках Лену Борталь, Гаспадарку ў Лену багата больш дзесятка тысяч тамоў рознай літаратуры і больш тысячы шасцісот чытачоў.

Але зараз, уранку, тут было ціха. Наведвальнікі прыйдуць пазней, у час абеду, і асабліва пасля гудка. Там тут, расказвае Лена, вельмі людна. Цяпер жа, пакуль нікога няма, Лена падбірае кнігі, каб пайсці з імі ў цэх, абмяжыць іх на месцы работы.

У маладзёжным інтэрнаце будынку № 4 г. Мінска адбыўся літаратурны вечар, прысвечаны творчасці пісьменніка Тараса Кадэвіча. Аб творах пісьменніка расказалі крытык Якаў Геродзіч, Чытачы — тынкоўшчыні С. Адамчык, гурчын М. Філіпонавіч, настаўніца сярэдняй школы № 30 В. Юрчанка і іншыя гаварылі аб раманах пісьменніка «Даль паллява», «Затым з чытаннем новых вершаў выступіў Аляксандр Астрэйка, які прымая ўдзел у вечары...»

На тэрыторыі калгаса імя Карла Лібінехта Выхаўскага раённага створана п'яць калектываў мастацкай самадзейнасці. Вальмік паспежам карыстацца жаночы хор, якім кіруе Домна Валькоўская.

Жаночы хор добра выконвае беларускі і сучасныя рускі і народныя песні. У рэпертуары хору «Сцяна Рэзін», «Мяцелька», «Заніма», «Лявоніха» і іншыя.

У гэтым год хор паспяхова выступіла перад выбаршчыкамі суседніх калгасаў.

Пры рэдакцыі раённай газеты «Сірка» Каміянскага раёна створана літаратурнае аб'яднанне. У яго уваходзяць 15 маладых паэтаў і празаікаў. Сярод іх калгаснік Іосіф Дзенісюк, бухгалтар прамысловыя Таяна Чарнуцкая, настаўнік Аляксандр Петручун і іншыя.

Днімі ў Доме культуры Жодзіскага ДРЭС адбыўся літаратурны вечар заслужанага дзеяча культуры БССР А. Слесарніка. Артыст працягваў творы Я. Коласа і Я. Купалы.

Спачатку частка насельніцтва аднеслася да нас насцярожана. Гэта не дзіўна, бо ваража настраены супраць нашай краіны людзі праводзіць у Іраку ўзмацненую антысавецкую прапаганду, усяляк паклінаючы на наш лад, на нашых людзей. Але паступова ў нас усталяваліся дружэлюбныя адносіны з працоўнымі людзьмі. Яны пераканаліся, што мы аказваем ім пільную, бескарэспіўную дапамогу. Само сабой зразумела, што нашы ўрачы ні за якія аказаныя ім медыцынскія паслугі не бралі ўзнагароджання, і ў той жа час яны ўкладвалі ў любімую работу ўсё сваё ўмельства, веды і вопыт, шпандра дзяліліся ім і арабскімі калегамі.

Сапраўдным чараўніком лічылі ў Багдадзе вочніка Галіма Алаярвіча Ульданова. Ён вытраваў зрок сотням людзей, а многім вярнуў яго зноў, вываўшы гэтых людзей з чэпкіх леп вечнай цемры.

Аднойчы ў шпіталь прыйшла маладая жанчына з пяцігадовай дзяўчынкай, якая нарадзілася сляпой. Бацькі яе ніколі і не думалі ўжо, што калі-небудзь удацца ліквідаваць гэтыя калецтва. Але яны пачулі, што савецкі доктар Галім робіць сляпых вядучымі, і рашылі паспрабаваць зварнуцца да яго. А можа, Галім Алаярвіч, як і заўсёды, зрабіў удалую аперацыю. Праз некаторы час дзяўчынка ўпершыню ў жыцці ўбачыла

(Заканчэнне. Пачатак у № 13, 14 і 15 г. г.)

ТРЫ СІМФОНІІ

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.)

ных комплексаў, якія б глыбока і радзіва адлюстравалі рух і рэальнасць сучаснасці. Інтэлектуальная палітра твораў маладзёжы беларускіх кампазітараў вельмі неабганялая. У гэтай сферы аўтары не выходзяць за межы традыцый. Праўда, гэта не сляпое пераіманне і капіраванне, а творчае ператварэнне ўжо вядомага, калісьці і некім знойдзенага. Што ж! Засваенне традыцый — таксама творчы працэс і, магчыма, вельмі важны ў дзейнасці маладых кампазітараў. Але нельга абмяжоўвацца толькі гэтым, нельга адмаўляцца ад пошукаў, таму што іншы раз традыцыйныя сродкі могуць не адпавядаць характару пастаўленай творчай задачы.

Не заўсёды свежы музычны матэрыял новых твораў. Слухач сяміфонию таго ці іншага кампазітара, і раптам усплывае «астрэвок» музыкі, вельмі падобнай на нешта ўжо знаёмае (напрыклад, Дабніс ў другой частцы сімфоніі Ул. Чараднічэнка; Чайкоўскі — у першых жа тактах сімфоніі Р. Бутвіловіча; Шостакавіч — у сімфоніі Д. Смольскага). Гэта, зразумела, не прамое судаванне, гэта пераасвасанне, выказвае ўласную аўтару, але ж...

Маладыя беларускія кампазітары бяруць значныя тэмы. Але пра тое, як кампазітар успрымае рэальнасць, слухач мяркуе не па тым, што аўтар кажа, а па тым, што аўтар кажа, а па тым, што ён кажа, па тых вобразач і пацуджах, якія перададзены яго музыцы.

Сімфонія Д. Смольскага — рэзудам ад лёсе чалавека, аб яго барацьбе з жыццёвымі нягодамі. Такая задума да многага абавязвае. Стварыць вобраз чалавека вялікай духоўнай сілы (а наш сучаснік імяна такі ёсць), паказаць яго ў барацьбе, за гераічнымі справамі, — як гэта чудаўна і высакародна! Але Д. Смольскі ўбачыў свайго героя зусім іншым: яго герой не можа вытрымаць барацьбу з варажымі сіламі. У яго не хапае ўнутранай энергіі, волі, актыўнасці. Адсюль змрочны каларыт, безвыходнасць, песністычнасць, якія надаюць твору трагічны характар. Судасносны суб'ектыўнага і аб'ектыўнага ў сімфоніі Д. Смольскага вельмі неўраўнаважаны; пераважае суб'ектыўнае, насычанае цёмнымі фарбамі, цяжкім настроем.

Кампазітар, трэба меркаваць, наўмысна абмяжоўвае самога сабе ў выбары тэматычнага матэрыялу. А гэта вядзе да нежаданага выніку: аднастайнасці, адсутнасці яркіх тэматычных кантрастаў, хоць Д. Смольскі і паказвае добрую кампазітарскую тэхніку. Так, распрацоўваючы, напрыклад, бледную і невыразную, ды і мала цікавую пачобную партыю першай часткі, ён дамагае эфектывых вынікаў (успомнім тут жа тэму ў апошнім раздзеле сімфоніі). Дробнасць у раздзеле (вельмі часта ўжываецца прыём ісадаровага паўтарэння) народніх мелодыяў і тэм, што надае сімфоніі эмацыянальную манатоннасць) яшчэ больш пад-

крэслівае, што музыцы не хапае шырыні і свабоды дыхання. Найбольш сабраўнасць эмоцый на кульмінацыях, якім не хапае валавога напружання, таксама не падводзіць да шчырага і непасроднага «разліву пацуды».

Наўмысна глыбакадумнасць, змрочнае ўспрыманне рэальнасці — за ўсім гэтым яшчэ хаваецца настасціва творчага мыслення маладога кампазітара. Нягледзячы на сваю маладосць, Д. Смольскі — аўтар многіх цікавых вакальных і інструментальных твораў. Большасць з іх сведчыць аб тым, што ён здольны ўсвабодзіць жыццёвы навіны ў эмацыянальна яркія, хвалючыя мастацкія вобразы. Прыклад гэтаму — адзін з лепшых яго твораў, жыццесцяварджальны, юнацкі, шчыры Канцэрт для дымабал з аркестрам.

Д. Смольскі — дапытлівы мастак. Цікавы яго спробы перагледу традыцыйных кампазіцыйных прыёмаў у сімфоніі. Уся яна складаецца з адной часткі са своеасаблівай трактоўкай схем класічнай санатнай формы. Прыцягвае да сябе другі раздзел сімфоніі, дзе кампазітар, выкарыстоўваючы паліфанічны прыём і арыгінальную аркестровку, дамагае рэальнага духаўноснага гучання. І іншыя моманты.

Але сімфонія Д. Смольскага яшчэ раз паказвае, што не толькі ў пошуках новых выразных сродкаў сапраўднае наватарства, а і ў навіне думкі. Імяне зрабіць музыку незвычайнай становіцца рэальнасцю толькі ў тым выпадку, калі кампазітар убацьку глыбей і шырэй, чым звычайныя слухачы. А Д. Смольскаму гэта не ўдалося.

Популі новага дэяла новага бесперспектыўна. І як тут не ўспомніць словы нашага выдатнага сучасніка, наватара і барацьбіта за перадавое мастацтва Д. Шостакавіча: «Трэба шукаць сродкі вывядзення, якія былі б больш яркія, больш уражальныя, чым старыя, трэба эксперыментаваць, не адрываючы ад жыцця, шукаць больш кароткі шлях да сэрца народа».

І з другога боку — без вывучэння класікі, творчасці буйнейшых савецкіх кампазітараў і прагрэсіўных кампазітараў першай паловы XX ст. не будзе ні выявае да поспеху.

Д. Смольскі і Ул. Чараднічэнка скончылі кансерватарыю па класу кампазіцыі ў прафесара А. Багатырова; Р. Бутвіловіч — у прафесара М. Аладына. Яны пайшлі ў самастойнае творчае жыццё з трынаццаці годамі, якія забяспечваюць ім

магчымаць шырока карыстацца сродкамі сучаснай музычнай мовы. У маладых ёсць, вядома, і творчыя хібы: дрэнна размеркаваны ў іх творы моманты нагнятанія і спаду эмоцый. Няпоўна і вяла выкарыстоўваюцца лада-гарманічныя і паліфанічныя сродкі. Але не гэта галоўнае. Тэхнічна ўменне — толькі адзін бок майстэрства, другі ж не менш, а магчыма, больш важны — гэта светлаглянд. Шырокая мастацкая абагульненні немагчымы без глыбокага ведзення жыцця, без жадання і ўмення ўбачыць і ахапіць галоўнае істотнае. І тут унікае адно вельмі трывожнае пытанне.

Беларусь прайшла шматвяковы гістарычны шлях, поўны цяжкіх выпрабаванняў і гераічнай барацьбы. Які цудоўны і паэтычны наш край! Хто з нас не захапляўся чараўнай прыгажосцю нашых лясоў, рэк, паляў! А наш цудоўны, сціплы і працавіты народ-стваральнік, народ-герой! У яго ёсць чаму паўчыцца, ёсць што ўзяць. Чаму ж нас, маладых кампазітараў, не захапляе песня народа, які нас вырасціў і выхаваў? Чаму мы не імкнемся глыбока ведаць прыроду фальклору? Вы шукаеце новых выразных сродкаў, — а якія вялікія магчымаці раскрытае перад вамі выдатнае песеннае творчасці беларускага народа (і вывучыце народныя песні, трэба не толькі па зборніках, а і там, дзе яны нараджаюцца)! Шкавальна, што інтэлектуальныя пласты народнай творчасці застаюцца па-за ўвагай кампазітараў. Гэта шырокая галіна для смелых пошукаў і дэбрэжкіх эксперыментаў.

І таму шкада, што мы, крытыкі, аднаўчаючы той ці іншы твор, дазваляем сабе, часам, тэзіс выказацца: «Там жа, узятыя Д. Смольскім яго сімфоніі, — агульначалавечае». І таму, на нашу думку, няма патрэбы падкрэсліваць навіна-навіна акрэсленасць інтэлектуальнага народна-песеннага матэрыялу (артыкул С. Нісневіча «Рысы народнасці», «Літэратура і мастацтва» ад 30 студзеня 1962 г.). Гэтым мы дапамагам тым, хто ўпарта працягне на шляху да агульначалавечага адмыцтва ад паніжэння нацыянальнага. Ідэяй вобразнасці мастацтва і г. д. Агульначалавечае не можа і не павіна супрацьстаўляцца нацыянальнаму. Толькі праз творчае развіццё нацыянальнага магчымы ўздым да вышэйшага агульначалавечага!

І яшчэ адно хвалючае пытанне. Сёння на ўсіх піль курсам кампазітарскага аддзялення Беларускай дзяржаўнай кансерватарыі займаецца ўсёго сем студэнтаў. Значыцца, праз

пяць год, да 1967 г., у Саюз кампазітараў нашай рэспублікі, якая шырока вядома як край песень, прыйдуць усяго восем кампазітараў. Гэта вельмі мала. Нам трэба больш кваліфікавана думача аб заўтрашнім дні нашага мастацтва. Трэба знаходзіць, выхоўваць і вучыць таленавітых людзей, здольных стаць кампазітарамі. Мы павіны іх шукаць, шукаць яркія і ўважліва ў самай глыбіні народа — сярод рабочых і калгаснікаў, сярод удзельнікаў мастацкай самадзейнасці, складальнікаў і выканаўцаў народнага песня, сярод вучняў агульнаадукацыйных і музычных школ.

Але знайсці таленавітых людзей — гэта яшчэ палова справы. Іх трэба вучыць на кампазітарскіх аддзяленнях музычных вучылішчаў (а сёння кампазітарскае аддзяленне ёсць толькі ў Мінску). Такія аддзяленні варта было б адкрыць ва ўсіх музычных вучылішчах рэспублікі.

Але вярнемся да размовы аб маладых беларускіх кампазітарах. Мы часта гаворым: «вывучаць жыццё». Трэба шырокі разумець гэтыя словы. Вывучаць — значыцца жыць гэтым жыццём, быць маленькай часткай народа-стваральніка, яго вачыма глядзець на жыццё, на грамадскія з'явы эпохі і сумленна адказаць на запатрабаванні народа.

Нашага перадавога чалавека, будыўніка камунізма, хвалюе шчыра, задушаўна музыка, прастата, непасрэднасць адлюстравання праўдзівых чалавечых пацуджаў. А ці заўсёды мы цалкам задавальняем гэтыя запатрабаванні? Я мела гонар быць дэлегатам XXII з'езда камсамола Беларусі. У перапынках паміж пасяджэннямі мы спявалі песні аб трывожнай маладосці, аб міры, працы, каханні, аб тым, як мы любім жыццё. Спявалі мы і «Песню аб Мінску», і «Дзеці ў пасёлку» Ул. Алоўнікава. Але як крыўдна было ўсім нам, што не прагучала ніводна песня маладых беларускіх кампазітараў. Не пшчы яны пра мелодыі і дэмаляды. А хто ж замест іх зрабіў гэта? Сімфонія — гэта добра, але ж трэба пісаць і песні, якія вельмі патрэбныя народу.

Уважліва, з клопатам адносяцца ў нашай краіне да маладога кампазітара. Яго шануюць, ставяць у цэнтр увагі, ствараюць яму добрыя матэрыяльныя ўмовы. Толькі мы павіны заўсёды памятаць, што гэта яшчэ не адзнака заслуг, гэта аванс-пэраў, раскрываў свой талент, убагачаў нашу культуру, але заўсёды імкніся выканаць свой грамадзянскі абавязак перад партыяй і народам.

ФАБРЫЧНЫЯ ДЗЯУЧАТЫ

4. У панчосным цэху мы пазнаёміліся з маладымі дзятчатамі Марыяй Шаўцовай і Валіяй Душэўскай. Іх хуткія і разумныя машыны знаходзяцца ў цэху побач. Можна, менавіта гэты паспрыла тым, што і ў самадзейным хоры фабрычных дзятчаты таксама побач, разам.

Вы прыслухайцеся, як яны спяваюць, — усміхаючыся, гаворыць нам Валя. Яна паказвае на невялікія вяртальныя паўтаматы, з якіх штохвілінна сыдохіцца прыгожыя, кілячастыя мужчынскія шпартэты. — Чуюць? Та-та-та-та...

Міжволі падумалася, што гэтая мелодыя працы, яе радасці і прыгажосць робяць жыццё саврокам напуюннем і змястоўным. Музіка, яна, гэтая любімая мелодыя працы, памагае і стварэнню таго настраю і натхнення, з якімі спяваюць Валя і Марыя ў вядомым у Гомелі рабочым самадзейным хоры.

Падумалася гэтак таму, што гаварылі саброўкі аб савай рабоце з любасцю і цэльнасцю.

Такст М. Гілевіча. Фота Ул. КРУКА.

Бібліятэкары ўважліва сочаць за тым, што чытаюць дзеці. У фармулярах знаходзім такія запісы: «Любіць чытаць аб прыродзе», «Чытае прыгодніцкую літаратуру». Улічваючы інтэлектуальную схільнасць чытачоў, бібліятэкары ўмеюць і тактоўна кіруюць іх чытаннем, робяць яго мэтанакіраваным. Ёсць дзевяці, у якіх запісваюцца назіранні за чытачамі, напрыклад: «Болтава, вучанца школы № 2, 6 клас. Цікавіцца кнігамі аб раслінна і жывяльа. Вельмі любіць кветкі». Ёй складзены плач «Чытанне». Аб «Парашкевіч Ніна, 5 клас. Раней не зярталася ўвага на аўтара і праводу ў кнізе. Пасля гутаркі «Як чытаць кнігу» стала ўважліва чытаць уступныя артыкулы да кніг».

Бібліятэкары імкнунца ў даступнай форме раскрыць перад юнымі чытачамі веліч планаў

камуністычнага будаўніцтва. Ёсць тут кніжны выстаўкі на тэмы: «Мы Ідзем да камунізму», «Разам з партыяй, разам з народам у камунізм плынеры Ідуць», «Мары і шчасце — усё нам партыя дала».

Па праграме КПСС у кожным класе праводзіцца гутаркі «Ты будзеш жыць пры камунізме», «Дзяўчы партыі роднай за кожны шчаслівы наш дзень». У дзень адкрыцця XXII з'езда КПСС у кіназатры «Радзіма» правялі вусны літаратурны часопіс «Партыі, Радзіма, з'езд — рапартуем». Дэлегат XXV з'езда КПБ тав. Галаскоў расказаў аб рабоце і раішэннях Гарадоцкага раёна. Наступныя старонкі часопіса — «Сямігодка крочыць па краіне», «Ра-

парт плынерскіх спраў XXII з'езду партыі». Цікава прайшоў дыспут на тэму: «Каго з герояў кніг мы возьмем у камунізм». Надоўга запомнілі чытачы і тэматычны вечар «Жыць, працаваць і вучыцца па камуністычнаму». Вялікую ўвагу аддае бібліятэка прапагандае кніг аб Уладзіміру Ільчыку Леніне. Тут створаны ленінскі куток, у якім часта праводзяцца гутаркі аб жыцці і дзейнасці вялікага правядыра працоўных. Работнікі бібліятэкі дамагаюцца, каб кожны школьнік працягваў не менш дзюх-трох кніг аб Ільчыку.

А. ФІЛІМОНАУ, загаднік метадычнага аддзела Віцэскай абласной бібліятэкі імя Ул. І. Леніна.

Галоўны рэдактар Н. Е. ПАШКЕВІЧ. Рэдакцыйная калегія: З. І. АЗГУР, А. І. БУТАКОУ, К. Л. ГУБАРЭВІЧ, В. Ул. ІВАШЫН, А. Н. МАРЦІНОВІЧ (адказны сакратар), П. Ф. ПРЫХОДЗЬКА, Р. К. САБАЛЕНКА (намеснік галоўнага рэдактара), М. Г. ТКАЧОУ, І. З. ШАРАХОЎСКІ, І. Б. ШАЦІЛА, Р. Р. ШЫРМА.